

प्रादेशिक पर्यटन विकास योजनेंतर्गत
प्रशासकीय मंजूरी दिलेल्या पर्यटन प्रकल्प
आराखड्यांना उर्वरित निधी (Spillover) वितरीत
करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२,
शासन निर्णय क्रमांक : टिडीएस २०२६/०१/प्र.क्र.१०/ पर्यटन-१.
दिनांक : ०४ फेब्रुवारी, २०२६.

- संदर्भ :- १) पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, शासन निर्णय क्र. टिडीएस २०१०/०८/प्र.क्र.४६३/पर्यटन, दि.०४/११/२०१०.
- २) वित्त विभाग, शासन परिपत्रक क्र. अर्थसं-२०२५/प्र.क्र.४४/अर्थ-३, दि.०७/०४/२०२५.
- ३) पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, शासन निर्णय क्र. टिडीएस २०२३/१२/प्र.क्र.४७६/पर्यटन-२, दि.३० सप्टेंबर, २०२४
- ४) पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, शासन निर्णय क्र. टिडीएस २०२१/०१/प्र.क्र.५१/पर्यटन, दि.१ फेब्रुवारी, २०२२
- ५) पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, शासन निर्णय क्र. टिडीएस २०१६/०९/प्र.क्र.६९०/पर्यटन, दि.३१ मार्च, २०१७
- ६) पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, शासन निर्णय क्र. टिडीसी २०१६/०३/प्र.क्र.२११/पर्यटन, दि.३१ मार्च, २०१७
- ७) पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, शासन निर्णय क्र. बैठक- २०२२/०२/प्र.क्र.१२३/पर्यटन-२ दि. ०६ फेब्रुवारी, २०२४
- ८) पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, शासन निर्णय क्र. टिडीएस- २०२४/०२/प्र.क्र.५३/पर्यटन-२ दि. १० जुलै २०२४

शासन निर्णय :

महाराष्ट्रात विविध ठिकाणी नवीन पर्यटनस्थळे निर्माण व्हावीत आणि मोठ्या प्रमाणात देश विदेशातील पर्यटक आकर्षित व्हावेत, यासाठी पर्यटन प्रकल्प आराखडे निर्माण केले जात आहेत. त्याअनुषंगाने प्रादेशिक पर्यटन विकास योजनेंतर्गत उपरोक्त संदर्भ क्र. ३ ते ८ अन्वये प्रकल्पांना प्रशासकीय मंजूरी दिलेली आहे. त्यानुसार सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट “अ” येथील पर्यटन प्रकल्प आराखड्यांना स्तंभ क्र-५ येथे नमूद केल्याप्रमाणे एकूण रु.४५.०० कोटी, इतकी रक्कम संचालक, पर्यटन संचालनालय व संबंधित जिल्हाधिकारी (नियंत्रण अधिकारी) यांना वितरीत करण्यास या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.

२. अटी व शर्ती :-

- १) वितरीत केलेल्या निधीतून खर्च करताना वित्तीय नियमांचे आणि विविध नियमांतर्गत नेमून दिलेल्या कार्यपद्धतीचे पालन करण्यात यावे.

- २) प्रादेशिक पर्यटन विकास योजनेच्या शासन निर्णय, दिनांक ४ नोव्हेंबर, २०१० मधील अटी व शर्तीचे उल्लंघन झाल्याचे निदर्शनास आल्यास, देण्यात आलेला संपूर्ण निधी व्याजासह वसूल करण्यात येईल.
- ३) कोणत्याही परिस्थितीत मंजूर अनुदानापेक्षा जास्त खर्च होणार नाही, याची दक्षता घेण्यात यावी. मंजूर अनुदानापेक्षा जादा खर्च झाल्यास त्याची जबाबदारी संचालक, पर्यटन संचालनालय / संबंधित जिल्हाधिकारी यांची राहिल व जादा खर्चा प्रित्यर्थ जादा अनुदान उपलब्ध करून दिले जाणार नाही.
- ४) कामाच्या ठिकाणी सदर काम प्रादेशिक पर्यटन विकास योजनेतून करण्यात आल्याचे दर्शनी भागात फलक लावण्यात यावेत.
- ५) ज्या संदर्भात निधी उपलब्ध करून देण्यात येत आहे, त्या प्रत्येक योजनेच्या संदर्भात वित्तीय अधिकाराच्या प्रत्यावर्तनानुसार सक्षम प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता घेणे आवश्यक आहे.
- ६) रस्त्यांच्या प्रस्तावित कामांच्या प्रकरणांमध्ये सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या नियमावलीचे पालन करणे बंधनकारक राहिल.
- ७) योजनेत्तर स्वरूपाच्या कामासाठी (देखभाल/दुरुस्ती इ.) सदरची तरतूद उपयोगात आणली जाणार नाही, याची नियंत्रण अधिकारी यांनी दक्षता घ्यावी.
- ८) सदर कामांपैकी जी कामे देवस्थान/संस्थेच्या जागेवर करण्यात येणार आहेत, अशा कामांसंदर्भात सदर देवस्थान/संस्थेकडून ना-हरकत प्रमाणपत्र प्राप्त करून घेणे बंधनकारक राहिल. तसेच अशा कामाच्या पूर्णत्वानंतर त्या संदर्भातील देखभाल/दुरुस्ती संबंधित संस्थेने करण्यासंदर्भात संचालक, पर्यटन संचालनालय / संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी संबंधित देवस्थान / संस्थेबरोबर करारनामा करणे बंधनकारक राहिल. अशा प्रकारच्या देखभाल दुरुस्तीकरीता शासनाकडून यापुढे कोणत्याही प्रकारचा निधी उपलब्ध करून दिला जाणार नाही, तशी अट करारात अंतर्भूत करण्यात यावी. तसेच या कामामुळे निर्माण होणाऱ्या सर्व सुविधा तसेच पर्यटन स्थळ सर्व नागरीकांसाठी खुले राहिल, अशी अट करारात समाविष्ट करण्यात यावी.
- ९) सदर निधीतून होणाऱ्या खर्चातून करावयाच्या कामांची भौतिक प्रगती तसेच निधीतून होणा-या खर्चाची मासिक विवरणपत्रे दर महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत शासनास न चुकता सादर करावीत.
- १०) परिशिष्ट “अ” येथील कामांना निधी वितरीत करण्यात येत असून व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ / जिल्हाधिकारी यांनी संबंधित काम कोणत्याही अन्य योजनेतून / निधीतून पूर्ण करण्यात आले नाही याची खात्री करूनच निधीचे वितरण करावे. मंजूर असलेले काम कोणत्याही अन्य योजनेतून / निधीतून पूर्ण

करण्यात आले असल्यास संबंधित कामास वितरित केलेला निधी शासनास परत करण्यात यावा व झालेल्या अनियमिततेबद्दल संबंधितांवर कार्यवाही करण्यात यावी.

- ११) उपलब्ध करून देण्यात येत असलेला निधी संबंधित यंत्रणेला वितरित करण्यापूर्वी आतापर्यंत झालेल्या कामाची तपासणी करून कामाच्या गुणवत्तेबाबत खात्री केल्यानंतरच निधी संबंधित यंत्रणेला वितरित करण्यात यावा.
- १२) कामाची गुणनियंत्रण बाबत पर्यटन विभागाने नेमलेल्या यंत्रणेद्वारे प्रत्यक्ष तपासणी करून कामाच्या गुणवत्तेबाबत व कामाच्या सद्यस्थितीबाबतचा प्रमाणित अहवाल (छायाचित्रांसह) पंधरा दिवसांच्या आत शासनास सादर करण्यात यावा.
- १३) निधीबाबतचे उपयोगिता प्रमाणपत्र न चुकता शासनास सादर करण्यात यावे.
- १४) सदर काम पूर्ण झाल्यानंतर सदर कामाच्या देखभालीची तसेच इतर अनुषंगिक कामांची जबाबदारी कार्यान्वयीन यंत्रणा व संबंधित संस्था यांची राहिल.
- १५) सदर कामे सुगम्य भारत अभियानाच्या धरतीवर दिव्यांग सुलभ असावीत, तसेच त्यासाठी (UID) क्रमांक देण्यात येवून पर्यावरण पुरक पद्धतीचा अवलंब करण्यात यावा.

३. परिशिष्ट “अ” येथे नमूद करण्यात आलेला खर्च हा सन २०२५-२६ या वर्षाच्या अर्थसंकल्पीय तरतूदीमधून मुख्यलेखाशीर्ष “मागणी क्रमांक झेडडी-४, ३४५२-पर्यटन, पर्यटनासाठी पायाभूत सुविधा, १०१ पर्यटन केंद्रे (०२) पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना - राज्य योजनांतर्गत योजना, (०२) (१८) पर्यटन विकासासाठी विविध ठिकाणांसाठी मूलभूत सुविधांकरीता अनुदाने (३४५२ १९५८) ३१ सहायक अनुदाने” या लेखाशिर्षखालील मंजूर तरतूदीमधून भागविण्यात यावा.

४. या प्रकरणी मंजूर करण्यात आलेल्या (प्रादेशिक पर्यटन विकास योजनेंतर्गत) सहायक अनुदानाची रक्कम आहरण करून संबंधितांना वितरीत करण्याकरीता महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ संबंधित कामांसाठी मुख्य लेखा अधिकारी, पर्यटन संचालनालय, मुंबई यांना “आहरण व संवितरण अधिकारी” व सह संचालक पर्यटन संचालनालय, मुंबई यांना नियंत्रण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. त्यानुसार सदर शासन निर्णयानुसार महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळासाठी मंजूर करण्यात आलेल्या अनुदानाच्या रकमेची देयके आभासी वैयक्तिक ठेव लेखा (VPDA) द्वारे आहरित करण्यासाठी अधिदान व लेखा अधिकारी कार्यालय, मुंबई येथे सादर करून ईसीएस प्रणालीद्वारे संबंधितांना वितरीत करावी. सदर कार्यवाहीबाबतचा अनुपालन अहवाल शासनास एक महिन्यात सादर करण्यात यावा.

५. तसेच जिल्हाधिकारी स्तरावरील कामांसाठी संबंधित जिल्हा नियोजन अधिकारी / सहायक जिल्हानियोजन अधिकारी यांना “आहरण व संवितरण अधिकारी” व संबंधित जिल्हाधिकारी यांना नियंत्रण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. त्यानुसार सदर शासन निर्णयानुसार मंजूर करण्यात आलेल्या अनुदानाच्या रकमेची देयके आभासी वैयक्तिक ठेव लेखा (VPDA) द्वारे आहरित

करण्यासाठी संबंधित जिल्हा कोषागार कार्यालयात देयके सादर करुन ईसीएस प्रणालीद्वारे संबंधित यंत्रणेला वितरीत करावी.

६. सदर खर्च वित्त विभागाच्या शासन निर्णय क्र.विअप्र २०१३/विनिमय, दि.१७.०४.२०१५, वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका १९७८ भाग पहिला, उपविभाग-३ अ.क्र. ४ परिच्छेद क्र २७ (२) (अ) अन्वये प्रशासकीय विभागास प्राप्त अधिकारानुसार मंजुर करण्यात येत आहे.

७. प्रमाणित करण्यात येते की, वित्त विभाग, शासन परिपत्रक क्र. अर्थसं-२०२५/प्र.क्र.४४/अर्थ-३, दि.०७.०४.२०२५ अन्वये देण्यात आलेल्या सूचनेनुसार व अधिकाराच्या मर्यादेत सदर शासन परिपत्रकासोबतच्या परिशिष्टामधील तपासणीसूची बाबींची व अटींची पूर्तता करण्यात आली आहे. त्यानुसार सदर शासन निर्णय, वित्त विभाग अनौपचारिक संदर्भ क्र.८२४/व्यय-१५, दि.१६/१२/२०२५ रोजीच्या मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२६०२०४१५१२४९९९२३ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(संतोष जया विठ्ठल रोकडे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. महालेखापाल, महाराष्ट्र - १, (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई
२. महालेखापाल, महाराष्ट्र - २, (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), नागपूर
३. महालेखापाल, (स्थानिक निकाय लेखापरीक्षा व लेखा), मुंबई.
४. संचालक, पर्यटन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
५. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ, मुंबई.
६. संबंधित सर्व जिल्हाधिकारी व सर्व जिल्हानियोजन अधिकारी.
७. नियोजन विभाग (कार्यासन-१४११/१४४४), मंत्रालय, मुंबई.
८. वित्त विभाग (का.व्यय-१५/अर्थोपाय / अर्थसंकल्प) मंत्रालय, मुंबई.
९. अवर सचिव, (अर्थसंकल्प शाखा) पर्यटन व सांस्कृतिक विभाग, मंत्रालय, मुंबई (यांना आदेशात नमूद करण्यात आलेल्या संबंधित नियंत्रण अधिका-यांकडे निधी वितरीत करण्याच्या विनंतीसह)
१०. निवड नस्ती, कार्यासन-पर्यटन-१

*****

परिशिष्ट “अ”

(रक्कम कोटीत)

अ.क्र	प्रकल्पाचे नाव	प्रशासकीय मान्यता	या पूर्वी वितरीत निधी	या शासन निर्णयान्वये वितरीत करावयाचा निधी	नियंत्रण अधिकारी	कार्यान्वयीन यंत्रणा
१	२	३	४	५	६	७
१	कोयना जलशयावर मौजे मुनावळे येथे जलपर्यटन विकसित करण्याबाबत	९२.४६	१३.६१	६.००	जिल्हाधिकारी, सातारा	महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ व जलसंपदा विभाग (कृष्णाखोरे महामंडळ)
२	श्री. शिव-पार्वती तलाव, मौजे वडणगे जि. कोल्हापूर	१४.९८	१.४९	६.००	जिल्हाधिकारी, कोल्हापूर	सार्वजनिक बांधकाम विभाग
३	पर्यटन विकास योजनेअंतर्गत संत ज्ञानेश्वर उद्यान पैठण जीर्णोद्धार तसेच अद्यावतीकरणाच्या कामांस निधी मिळणेबाबत.	१४९.००	०.००	८.००	जिल्हाधिकारी, छ. संभाजीनगर	जलसंपदा विभाग
४	महाबळेश्वर नगर परिषद पर्यटन विकास आराखडा	५१.९९	१५.६०	१०.००	जिल्हाधिकारी, सातारा	नगर परिषद महाबळेश्वर व सार्वजनिक बांधकाम विभाग
५	लोणार पर्यटन विकास आराखडा	९१.२९	३७.९२	१०.००	संचालक, पर्यटन संचालनालय	महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ
६	म्हैसमाळ-खुलताबाद-सुलीभंजन विकास आराखडा	९८.०६	२६.६९	५.००	संचालक, पर्यटन संचालनालय	महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ
	एकूण	४९७.७८	९५.३१	४५.००		